

Unohtunut horisontti

kaikki me tunnemme Suomen kansan harvinaisen yksiaänisen vakuuttelun ulkopoliittisen linjansa jatkuvuudesta. Tämänkertainen *Tiedotustutkimus* haluaa muistuttaa siitä, että myös viestinnällä/tiedonvälityksellä on oma ulkopoliittikkansa, omat kansainväliset suhteensa. Keskustelu niistä on välillä ollut unohtumassa. Olisiko korkea aika avata ikkunat - jos ei nyt ovia - uudelleen auki maailmaan? Eikä (eikö) tämä merkitse ehdotonta kannanottoa siihen, käykö ulkopoliittikka sisäpolitiikan edellä.(?)

Kansainvälistä viestintää on totuttu ajattelemaan epäproblemaattisesta "*aluelogiikasta*" käsin: se on ymmärretty omana erityisenä saarekkeenaan, joskus jopa oppialana. Kansainvälisen viestinnän haapojen huminaa on kuulosteltu omana kuiskeenaan. Se on kääntänyt korvat pois metsän äänien kokonaisuudesta.

Peruskysymys on: eikö viestinnän ja kulttuurin kansainvälistyminen ole tämänpuoleista, rajojen tälläkin puolella vaikuttavaa, osa meidän jokapäiväistä viestinnällistä käytäntöämme? Eivätkö "kansallinen" ja "kansainvälinen" ole sulautuneet yhdeksi ja samaksi, "*aspektilogiikan*" mukaisesti?

Viestinnän kentällä ahkeroivat ylikansalliset yhtiöt. Suoraan lähettävät satelliitit ja muut lähtökohdiltaan "aidosti" kansainväliset teknologiat määrittelevät meidän puolestamme, mistä viestinnän kansainvälisessä aspektissa on kyse. Reaalitodellisuus karkaa käsistämme, elleivät suomalaisetkin tutkijat kanna korttaan kekon ja tee vastaiskua - olipa kyse sitten *tiedonvälityksen*, *tiedonvälityksen* tai *yhteisyyden* tutkijoista.

On piileskelyä teoreettisessa oravanpesässä, mikäli emme teorioisamme, tutkimuksissamme ja opetuksessamme ota isän jo kauan sitten ostamaa lamppua käteen ja lähde sen valaistessa tutkailemaan, mitä

maailmassa tapahtuu. Muuten voi käydä, että esim. viestinnän kontrolli ja valtasuhteet etääntyvät meistä, teoreettisten käsiemme ulottumattomiin.

* * *

Käsissä oleva numero on vaatimaton yritys keskustelun kohdistamiseksi kansainväliseen todellisuuteen.

Avausartikkelissa Kaarle Nordenstreng arvioi viime vuosien informaatiopoliittisen sodan rintamalinjoja. Viestinnän pääomapiirien huoleen artikkeli tarjoaa syitä ja selityksiä. Lisäksi, pelkällä olemassaolollaan, teksti on osoitus viestinnän kansainvälisen infrastruktuurin toimivuudesta: osa siitä tuli puhelimitse Kööpenhaminasta ja Pariisista, osa telexillä Bagdadista.

Claudio Aguirre-Bianchin ja Göran Hedebron artikkeli puuttuu uuden kehityssuunnan ongelmavyöhytyihin. Miten on mahdollista luoda rakenteellisesti, arvoiltaan ja toimintatavaltaan uudenlaisia, demokraattisia yhteiskuntia? Mikä on viestinnän rooli 'toisessa kehityksessä'? Entä tiedotustutkijoiden? Näädät ajamassa oravaa pois iki-ihanasta kotipuusta peruskysymysten pariin.

Tapio Varis luotaa mm. suomalaisen tiedotustutkimuksen panosta. Hän muistuttaa siitä, että 70-luvun uutisvirtatutkimukset ovat olleet tärkeitä herätteidenantajia. Flow-selvitykset ovat yhä tarpeen, mutta niiden teoreettista otetta olisi tiukennettava, kirjoittaa Varis.

Terhi Rantanen tekee katsauksen ulkomaanuutisten asemaan ja lukemiseen suomalaisessa lehdistössä. Silmiinpistäväksi nousee yksi piirre: käsittelytapa ja ulospano on yhdenmukainen. Journalistinen kulttuuri tuntee maailmansa, toisinnäkeviä ei löydy. Ja lukijat katsovat sen, mitä lehdet yksissä äänin painottavat.

Numeromme on myös kriittinen. Merja Kurki punnitsee keskeistä tutkija-vaikuttajaa Herbert Schilleriä ja esittää arvion, että Schillerin teoriassa viestintä esiintyy kaikkena muuna paitsi itse viestintänä. Kirja-arvio-osastossa vaakaan puolestaan joutuu toinen vaikuttaja, Armand Mattelart.

Leena Paldán*) ja Heikki Hellman

*) Leena Paldán on osallistunut lehden tämän numeron toimittamiseen.